

МААРЫЙА

Маарыйа уон иккилээх-үстээх чороччу улаатан эрэр, саһарчы көрбүт харахтаах, ыраас хааннаах Уйбаан офонньордоох диэн бэрт бүтэй, былыргылы тардыылаах дыдангы ыал кыһа этэ.

Маарыйа сайын Кундалаах диэн төгүрүк өттө тыа, чугас ыала суох, быыкаан алаастан тахсыбакка дьонун кытта сайылыыр. Кыһын балачча ыаллардаах, ортого күөллээх, эмиэ алаас сафатыгар кыстыыр.

Сайын Маарыйа арыт үрүмэччилии оонньоон, арыт күөх отунан-маһынан оонньоон, ынах хомуйсан, түптэ түптэлээн, илии-атах буолан бэйэ-бэйэтигэр сөп буолан, бу мин алааһым кэннэ атын сир-дойду баар үһүө диэх курдук аһарар. Оттон кыһын буолан кыстыктарыгар кэллэхтэринэ, арыый үгүс ыаллардаах үс-түөрт биэрэстэ ыраах сиргэ обургу оскуола баар буолан, онно бэйэтин бараата оҕолор үөрэнэ кэлэллэрин-баралларын көрөн, дьоннор «оскуола», «учууталлар», «үөрэх оҕолоро» дэһэр тылларын сотору-сотору истэр буолан, арыый онуманы саныыр, арыт дьонум үөрэттэрбэттэр, үөрэниэм этэ диэн сүр болооччутук санаммыт курдук буолар. Арыт оскуола оҕолоро буруйдааммыттар диэни истэн, «оскуола», «учуутал» диэни олус улахан суол курдук санаан, тугум да үөрэбэй дии саныыр. Ол эрэри үксүн үөрэниэн баҕарар.

Маарыйа сүр көрсүө, сэмэй, дьоно тугу эппиттэрин туга кутталынан толорон иһэр. Ол үрдүнэн дьоно баҕайылар туой мөбөн-этэн иһэллэр, кинилэртэн «ыйааҕа» суох чугас да ыалга тахсыбат.

Күһүн хаар түһэн оскуола аһыллыбыт, Маарыйа кыстыгар кэлэн тымныы түһэ илик буолан, торбос уулатан, арыт мас эрбэһэн, иһинэн-таһынан сарымтахтанан эрэр.

Ити бириэмэҕэ биир ыһаҕы идэлэлэнэ охсон, сыа-ас тахсар. Убайа от-мас тизээн логлоһутан аҕалара кэрэтэ, арыт чаархааньттан кырынаас ылан чэрэлитэн аҕалара, киэһээ хотонно ийэтиниһи, санаһыныы ынахтарын киллэртээн баайталаан лиһигирэтэллэрэ үчүгэйэ бэрт. Тымтык тыыран дьаарыстыыллара барыта сонун-сонун буолан, Маарыйа итинтэн ордук үчүгэйи санаабат. Дьиэтиттэн халбарыйбат.

Аһыйах хоноот, үгүс өттө оскуола сураҕа иһиллэн, оҕолор үөрэнэниэр, Маарыйа үөрэниэн олус баҕарар. Оскуоланы, сатаатар, көрбүт киһи, бу сайын бэрт ыраахтан көрөн ааспытым ээ, иһигэр киирэн син көрүөм этэ дииэн быһах-бии курдук сананар.

Биирдэ ийэтэ Маарыйаны туох эрэ наадаҕа ыалга, оскуола таһыгар, ыппыт. Онно таарыйа Маарыйа оскуолаҕа адьаһын иһигэр киирэн, биир күн чээрэтигэр манна балай эрэ өр сырытта. Дьэ, киниэхэ оскуола ула хана, муостата ырааһа, түннүктэрэ киэнэ, сырдыга, араас хартыынката, кумааҕыта уонна хоһо элбэҕэ, хостон-хоско оҕолор сүр баҕайытык нууччалыы-сахалыы туойан кэлэллэрэ-бараллара — дьулаан буолла. Ол эрээри Маарыйа болооччу соҕус буолан, хараҕа үөрэнэи, маһнай толлубута ааһан, оскуола оҕолоро учууталлардыын биир киэн кылааска мустан, мунһахтыы олороллорун аанҕа сыстан, көрөн турда. Ол көрдөбүнэ: оскуолаҕа ыраас да таһастаах, ыраас да баттахтаах, мааны даҕаны дьон бааллар эбит. Кини санаатыгар, хонгор хаас дуу, көҕөн кус дуу курдук күөгөһөллэр. Учууталлара — итилэр буоллахтара дии санаата. Онтон биир оҕо кумааҕыны, кинигэни лаһыгыратан, харандааһы килбэтэн ылбытын Маарыйа батыһыннары көрөн баран: «Оо, ылбыт киһи ньи, үчүгэйин ньи», — дииэн ымсыыра санаата. Онтон олус ырааһа бэрдиттэн кэбис даҕаны диих курдук санаан баран, сонун энэрин көлөһүнүн көрүнэн кэбистэ. Онтон кэннигэр көрүдүөр устун сүр түргэнник атаһа тыһа сырдырбаан кэлбитигэр, Маарыйа төрүт ийэтиттэн-аҕатыттан симиттэ үөрэммит буолан, дьик гына санаан, эргиллэ түстэ. Онтуката кини саҕа оскуола оҕо-

то күлэ-күлэ сылыбырайан кэлэн, кылааска киирэн хаалла. Онтон кыра баҕайы оҕолор, кини курдук кыргыттар мустан олороннор ис-киирбэхтик күлсэн бычыгыраспыттарыгар Маарыйа үөрэ көрөн, уоһун эллэтэн, кистээн, кыратык күлэн ылла. Онтон сыһаны онгордум эбээт диэх курдук остуолга олорор учуутал диэки кылап гына көрөн ылла уонна үктэммит атабын уларытан, тайаммыт илиитин ылан атыннык туттан турда. Ол туран дьэ өйүгэр өй, санаатыгар санаа эбиллэргэ дылы гынна. Аата, үөрэннэрбиэн, оскуола диэн үчүгэй да эбит, син муоһа-туйаҕа суох, мин курдук оҕолор элбэх эбиттэр диэх курдук бэрт элбэҕи быһа-хото санаата.

Онтон: «Дьонум үөрэттэрэр баҕас санаалара киирбэт ээ»,— диэн дьонун санаата. Онтон: «Ээ, арба, бүгүн торбоһу ким эрэ уулатта буолла, хойутаары гынным, эмиэ мөбүөхтэрэ»,— диэн куттанна.

Бу күн Маарыйа оскуолаҕа балай эрэ өр сылдыан көрбөтөбүн көрдө, санаабатабын санаата. Арыт бэйэтин саҕа кыргыттары кытта ону-маны быһыта-орута сангарсан, ордук тартаран барда.

* * *

Киэһэ Маарыйа дьизитигэр тийэн сири эргийэн, араас сонуну билэн-көрөн кэлбит курдук буолла. Ийэтигэр-аҕатыгар оскуолаҕа ону-маны көрбүтүн биир-биир быктартаан кэпсээри гыммытын, дьөрү, ким да ахсаран истибэтэ. Хата, хойутаатын диэн мөнө тоһуйбуттара.

Хас да хонугу быһа Маарыйа дьизитин араас муодатын эрэйин умнан, наар оскуоланы саныыр, туой үөрэннэрбин диир, оттон дьонугар этэн мөбүллүө дуо, өрүү эппэт.

Киэһэ аайы быстах утуйан эрдэбинэ Маарыйаҕа туой, санаатыгар, оскуолаҕа баран ээргэ дылы, үнүргү курдук оскуола түннүктэрэ ыраахтан бачыгыраан, кырысата килбэйэн, турбалара хороһон, буруолуу олорорго дылы буолар.

